

KÜTÜPHANE HAFTASI MÜNASEBETİYLE 23 KASIM 1964
PAZARTESİ GÜNÜ SAAT 10.00 DA A. Ü. DİL ve TARİH - COĞRAFYA
FAKÜLTESİ SALONUNDA YAPILAN KONUŞMA

Abdülkadir SALGIR
T.K.D. Genel Başkanı

Bugün yurt çapında, ve memleketimizde ilk defa kutlanmakta olan KÜTÜPHANE HAFTASI'na katılan sayın misafirlerimizi ve meslekdaşlarımı saygı ve muhabbetle selâmlarım.

Bir memleketin kültür ve medeniyet seviyesinin kütüphane ve kütüphanelerden faydalananların sayısı ile ölçüldüğüne inandığımız bu çağda, memleketimizin topeykün kalkınmasında kütüphanelere gereken yerin ve önemin verilmesi zamanı gelmiştir. Türk Kütüphaneciler Derneği kütüphanelerin, bir memleketin kültürel, ekonomik ve dolayısıyla sosyal kalkınmasındaki önemini belirtmek, halkın mevcut kütüphanelerden daha fazla yararlanmalarını sağlamak ve kütüphanelerin daha yaygın bir kütüphane hizmeti vermelerini teşvik amacıyla, her yıl Kasım ayının son haftasını KÜTÜPHANE HAFTASI olarak değerlendirmeye karar vermiştir. 15 sene önce Kasım ayında kurulmuş olan ve iki sepe kadar önce yeniden teşkilatlanmak suretiyle 15 şube açmış bulunan Derneğimiz, Türk kütüphaneciliğini geliştirmek amacıyla kurulmuş bir teşekküldür.

Memleketimizde okuyup yazma bilmeyenlerin miktarı, okul çağı dışında olan çocuklar hariç, nüfusumuzun % 62 si kadardır. Bu miktar kadınlar için % 90 erkekler için % 30 oranındadır. Bu kimseleri, bugünkü şartların gerektirdiği yetişkin vatandaş seviyesine ulaştırmak istiyorsak, onların fikir ürünlerinden devamlı olarak faydalanmalarını sağlamalıyız. Küçük yaşta veya sonradan okuyup yazma öğrenenler, daha ziyade köylerde oturanları kastediyorum, öğrenimlerini bitirdikten sonra serbestçe okuyacak kitap, dergi ve gazete bulamazlarsa öğrendiklerini unutmaya ve yine eskisi gibi cahil kalmaya mahkûmdur. «Köy Yaşayışı Üzerine Köy Okulunun Etkileri» adlı bir incelemesinde bir eğitimcimiz, «İlk okul çıkışlı köy insanlarında okul tarafından verilen bilgilerden hemen hiçbir şey kalmamış, bazılarının kalem tutmasını da unuttukları görülmüştür.» demek suretiyle, okuma-yazma öğrettikten sonra kendilerine okuyacak bir şey sağlayamadığımız kimselerin durumunu bir eğitimci olarak tarafsız bir şekilde anlatmaktadır. Okulla ilgileri kesilenlere bölgenin ihtiyaçlarını da göz önünde tutarak seçilmiş kitap koleksiyonları verebilecek olursak, okuma yazma alışkanlıklarını unutmalarını sağlamış oluruz.

Milletlerarası Kitap Yayma Teşkilâtı Başkanı Avusturyalı Profesör Wenderberge, İstanbul Üniversitesinde «Boş zamanları değerlendirme Semineri» nde yaptığı bir konuşmada: «— Geri kalmış ve halkın çoğu okuma yazma bilmeyen mem-

leketlerde analfabetizmi yenmeye çalışan gayretler, sadece okuyup yazma öğretmekten ibaret ise, halka ve memlekete çok zararlı olur. Çünkü okumayı öğrenenler, ahlâk ve kültür bozan neşriyate saldırırlar. Eğer o memleketler, aynı zamanda halka nelerin okunması gerektiğini öğretmezlerse, bunun için gayret harcamazlar ve başarı kazanmazlarsa, halka okuyup yazma öğretmemeleri çok daha iyidir. Bu gibi neşriyatı okuyacaklarsa, halkın ümmî kalması daha hayırlıdır.» demek suretiyle, dikkatimizi, haklı olarak, diğer bir gerçeğe çekmektedir. Halka verilen yaygın bir kütüphane hizmeti ile, hergün biraz daha zenginleşen fikir hazinelerinden en iyi bir şekilde faydalanma imkânları sağlanabilirse, bizim için böyle şey bahis konusu olamaz ve kütüphanelerimiz, hizmet ettikleri toplumun ihtiyacına göre kitap seçmek suretiyle meydana getirdikleri koleksiyonlarıyla, her yaştaki ve her seviyedeki okuyucuya faydalı olabilir.

Batı medeniyetindeki yerimizi alabilmemiz ancak kültürlü, sağlam karakterli ve müspet düşünme tarzına alışmış kimseler yetiştirmek ve devam ettirmekle mümkün olabilecektir. Okuma alışkanlığını kazanmış olanlar hayatları boyunca kütüphanelerden faydalanmak suretiyle memleketimiz için daha yararlı kimseler olacaklardır. Okula gitmeyen veya okulla ilgileri kesilenler Kütüphanelerdeki kitaplardan faydalanmak suretiyle kendi kendilerini yetiştirmek ve genel kültürlerini artırmak imkânını bulabilirler. Halk kütüphaneleri okuyucuların arzu ettikleri, ihtiyaç duydukları ve zevk aldıkları kitaplarla beraber, görme ve işitme yoluyla eğitim aracı olan plâk filim v.b. kütüphane malzemelerini de istifadeye sunar kuruluşlardır.

Okul kütüphanelerimiz : Öğrencilere daha ilk okul çağında iken kütüphanelerden faydalanma imkânları sağlanacak olursa, onlara ömürleri boyunca kitapları ve kütüphanelerden faydalanma alışkanlıkları da verilmiş olur. Çocuklara kitap sevgisini ve kütüphanelerden faydalanma alışkanlığını verebilecek kurumların ilki okul kütüphaneleridir. Bugün eğitim ve öğretimde tek kitap usulüne son vermiş olan memleketlerde, eğitim ve öğretim bellibaşlı araçlarından biri olan kütüphanelere gereken önem verilmekte, okulların esas görevlerini ve programlarını ancak okul kütüphanelerinin gördükleri hizmetlerle gerçekleştirebileceğine inanılmaktadır. Nüfusu binde 30 gibi büyük bir hızla artan memleketimizde, ilkokul çağında olupta okula gidemiyenler hariç, 3.629.349 çocuk ilkokullara, 357.000 i ortaokul seviyesindeki okullara, 102.000 i de lise seviyesindeki okullara devam etmektedirler. Esasen yetersiz olan okul kütüphanelerimiz, öğrencilerin bu süratli artışı karşısında kendilerinden beklenen hizmetleri tam manasıyla gerçekleştirememektedirler. Hiç kütüphanesi olmayan okulların buluşu, ve bu arada okul için bir fizik ve kimya laboratuvarı kadar ve belkide daha fazla lüzumlu olan kütüphaneleri kapatan okulların da mevcut oluşu biz kütüphanecileri ciddi üzmekte ve düşündürmektedir.

1944-1945 ders yılında 20.011 olan üniversite ve yüksek okul öğrencilerinin miktarı bugün 82.000 in üstündedir. Zengin kitap koleksiyonları ile övünebileceğimiz bu ilim kurumlarının kütüphanelerinde gözle görülür hiç bir gelişme kaydedilmemiştir. Bilimsel araştırmalar yapacak üstün kabiliyetli gençlerin yetişmekte oldukları üniversitemizde yüksek öğretimin BEYİNİ durumunda olan kütüphanelere gereken ilgi gösterilmemektedir. Kendi çaplarında birer ihtisas ve araştırma kütüphanesi olmaları gereken Üniversite kütüphanelerimizin en basitinden birer toplu katalogları bile yoktur. Sabahları saat 9.00-12.00 ve öğleden sonraları

ise 13.30-17.00 arasında açık bulundurulmakla bir üniversite veya bir fakülte kütüphanesi kendisinden beklenen hizmeti yerine getirmiş sayılmaz. Üniversite ve Fakülte kütüphanelerinin durumu diğer kütüphanelerin hizmetlerini de aksatmaktadır. Bir süre önce UNESCO Merkezi, dünya kütüphaneleriyle ilgili olarak hazırlamakta olduğu bir istatistik için Millî Kütüphane'den kitaplarının sayısını, bir seferde kütüphaneden kaç okuyucunun birden faydalanabildiğini, bir yıl içerisinde kütüphaneden faydalanan okuyucu sayısını ve bir yılda kütüphanede faydalanan kitapların sayısını sormuştu. Sorulan bütün soruları cevaplandırılan yazıda, Millî Kütüphaneden bir yıl içerisinde 97.000 okuyucunun faydalandığı ve bu okuyucuların bir sene içerisinde 33.000 kitap aldıkları belirtilmişti. Kısa bir süre sonra, acaba bir yanlışlık mı var, okuyucu sayısı 33.000 de okunan kitap sayısı mı 97.000 olacaktı? şeklinde bir sualle karşılaşıldı. Kendilerine, verilen rakamların doğru olduğu, okuyucuların çoğunun kendi kitapları ile gelerek kütüphaneden faydalandıkları yazılmıştı. Millî Kütüphaneden faydalananların büyük bir çoğunluğu Üniversite ve yüksek okul öğrencileri olduğuna göre, Üniversite ve yüksek okulların kütüphanelerinin yetersiz oldukları, öğrencilerine oturup okuyacak bir yer dahi sağlayamadıkları görülmektedir.

Kütüphanelerimizin herkesçe bilinen önemini ve bugünkü durumlarını kısaca anlatmaya çalıştım. İçinde bulunduğumuz bu plânlı devrede kütüphane hizmetleri de hazırlanmış ve hazırlanacak plânlarla geliştirilecek, ve bunlara paralel olarak, hazırlanmış olan KÜTÜPHANELER KANUNU bir an önce kabul edilecek olursa kütüphanecilerimizin, yalnız Kütüphane Haftasında değil, her zaman en iyi kütüphane hizmetini vermeye gayret edeceklerine inanıyoruz.

Kütüphane Haftası hepimiz için kutlu olsun.